

Sağlıkta Kemer Sıkma Dönemi Mi Geliyor?

Nesrin YARDIMCI SARIÇAY

Türkiye’de sağlık sektörünün durumu malum.

Kaliteli sağlık hizmeti alma talebinin genişlemesi ile birlikte son yıllarda sağlık sektöründe hizmet veren özel sağlık kuruluşlarının sayısı arttı.

Maddi açıdan yeterli güce sahip olan bir kesim sadece “güleryüzlü sağlık hizmeti alabilmek için dahi” özel sağlık kuruluşlarına başvurabilmekte.

Kamu kesiminde ise sağlıkta kalitenin artırılmasına yönelik çabaların giderek artmakta olduğunu görmek sevindirici.

Ancak; eli taşın altında olanlara sorulduğunda;

- ❖ Devlet hastanelerindeki kuyruklar,
- ❖ Hasta, hasta yakınları ve hastane personeli arasındaki sağlıksız iletişim,
- ❖ Hasta ve sağlık personeli özlük haklarının yetersizliği

onları canlarından bezdirmiş durumda.

Böyle bir ortamda; sağlıkta kemerleri sıkalım diyenlerin sayısının çok az olacağı tahmin edilmekte.

Nitekim; 21. yüzyılı yaşamakta olduğumuz günümüzde; Amerikalı bilim adamları insan beyinli fare üretmeye yönelik araştırmalar yaparken, ne yazık ki bizde sağlık sektörü tıbbi malzeme ve ilaç üretimi ayağında da dışa bağımlı.

Ayrıca; sağlık personelinin kurumlar ve bölgeler arası dağılımlarındaki eşitsizlik giderilebilmiş değil.

Hizmetlerin dağılımı ve paylaşımı konusunda da ortak standart ve normların belirlendiğini, kurum ile birimlerin görev ve yetkilerinin netleştiğini ve etkili bir sevk sisteminin oluşturulabildiğini de söyleyemeyiz.

Türkiye’de mevcut sistem içerisinde; koruyucu sağlık hizmetleri ile ayakta tedavi ve yataklı tedavi hizmetlerinin temel sağlık hizmetlerinin temelini oluşturduğunu belirtmek mümkün.

Halihazırda; Koruyucu Sağlık Hizmetlerinin Sağlık Bakanlığına bağlı birinci basamak sağlık hizmet birimleri yanı sıra bazı sağlık ünitelerinde;

Ayakta Tedavi Hizmetlerinin;

- ❖ Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık ocaklarında,
- ❖ Dispanser ve hastanelerde ve
- ❖ Diğer bazı bakanlıkların ve kurumların ayakta tedavi ve teşhis birimlerinde,

Yataklı Tedavi Hizmetlerinin ise; Sağlık Bakanlığına bağlı hastaneler ile özel hastanelerde verilmekte olduğu bilinmektedir.

Sağlık alanında kamu harcamalarının ise;

- ❖ Sağlık Bakanlığı, Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü,
- ❖ Üniversiteler,
- ❖ Sosyal Yardımlaşma Fonu,
- ❖ Diğer bakanlıklar, sivil kuruluşlar, Sosyal güvenlik kurumları (SSK, Emekli Sandığı, Bağkur) ve
- ❖ Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve belediyeler

tarafından üstlenildiği açık.

Sağlık sektöründe özel harcamalar ise kendi ceplerinden harcama yapan kişilerle, özel sigorta programlarına verdikleri primlerle katkıda bulunan kurum ve kişilerden oluşmakta.

Çeşitli araştırmalarda; özel olarak cepten yapılan sağlık harcamalarının toplam sağlık harcamalarının %20'sini oluşturduğu, söz konusu özel harcamaların büyük bir kısmını özel sağlık hizmetlerine yapılan harcamalar diğer kısmını da hastane döner sermayelerine yapılan resmi ödemelerin oluşturduğu belirtilmektedir.

Ülkemizde geçtiğimiz günlerde Uluslararası Para Fonu (IMF) en son stand-by düzenlemesi kapsamında; "Bütçe dengelerini bozar", "Bütçede 600-700 YTL civarından bir sapmaya neden olur" gerekçeleri ile sağlık harcamalarındaki artışın kontrol altına alınmasını talep etti.

Her ne kadar bazı kaynaklarda IMF'nin bu şekilde bir direktifinin söz konusu olmadığı belirtilse de; Türkiye'de bazı alanlarda sağlık harcamalarındaki artışın yüksek boyutlara ulaşmış olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır.

Nitekim; Maliye Bakanlığı verilerine göre, sağlık harcamaları, yılın ilk 4 ayında geçen yılın aynı dönemine oranla yüzde 251,5 artış göstermiştir.

2005 yılının Ocak-Nisan döneminde 774,6 milyon YTL olan toplam sağlık giderleri, 2006 yılının aynı döneminde 1 milyar 948,2 milyon YTL'ye çıkmıştır.

Alt kalemler itibarıyla en yüksek artışın yeşil kartlıların sağlık giderlerinde olduğu görülmüştür.

2005 yılının ilk 4 ayında 306,5 milyon YTL olan yeşil kartlılar için bütçeden çıkan para, bu yıl 1 milyar 211,7 milyon YTL'ye ulaşmıştır.

Yetkililer; harcamalarda ilk 4 ayda kaydedilen artışa bakarak, sağlık giderlerinin bundan sonra da böyle devam edeceğini düşünmenin doğru olmadığını belirtmekle birlikte; bazı harcamaların çeşitli nedenlerle öne çekildiğini ifade etmişlerdir.

Açıklamalarda ayrıca; 2002 yılında başlayan sağlık hizmetlerindeki paket fiyat uygulamasının kapsam dışındaki tedavi hizmetlerini de içine alarak yaygınlaştırılmasının sağlık harcamalarının disipline edilmesinde son derece etkili olacağı belirtilmiştir.

Ancak; yeşil kartlıların sağlık harcamalarındaki artış yüzde 395 olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca;

- ❖ 2005'in ilk 4 ayında 227,2 milyon YTL olan ilaç giderleri, bu yıl 274,6 milyon YTL,
- ❖ 2005'de 240,9 milyon YTL olan tedavi ve sağlık malzemesi giderleri de, bu yıl 461,9 milyon YTL olarak gerçekleşmiştir.

Dünya Bankası tarafından yayınlanan bir rapora göre Türkiye'de; Bağ-Kur'luların yüzde 40'ı, SSK'luların yüzde 17'si, Emekli Sandığına bağlı olanların yüzde 10'u, hiçbir sağlık güvencesi olmayanların ise yüzde 30'u özel sağlık kuruluşlarından yararlanmaktadır.

Türkiye'de sağlık alanındaki kamu harcamaları ve verimlilikleri değerlendirilecek olursak; son yıllarda toplam kamu sağlık harcamalarında artış görüldüğü ancak; koruyucu sağlık hizmetlerine ayrılan payın azaldığı ve tedavi edici hizmetlere ayrılan payın ise artmakta olduğu gözlemlenmektedir.

Bu kapsamda; etkin ve düşük maliyet ile sağlık hizmetlerinin verilmesi için koruyucu sağlık hizmetlerine daha fazla ağırlık verilmesi gerektiği, etkin koruyucu sağlık hizmetleri sonucunda; tedavi edici sağlık hizmetlerine yapılan harcamaların da düşme eğilimine gireceği ve bu konuda kalıcı bir çözüme ulaşılabileceği düşünülmektedir.